

KARLSTADS KOMMUN

Policy

Verksamhetsförlagd utbildning VFU

Karlstads-Hammarö gymnasieförvaltning

1 Bakgrund

Riksdagen tog beslut om nu gällande lärarutbildning under hösten 2000. Utbildningen leder fram till en lärarexamen med olika ämnesomfattningar och ämnesprofiler. En av tankarna i lärarutbildningen är att föra teori och praktik närmare varandra. Det är i den pedagogiska verksamheten som den studerande kan utveckla många av de kompetenser som krävs för det framtida yrket. Detta leder till att kommunerna har ett ansvar för innehållet i lärarutbildningen. Lärare som medverkar i lärarutbildningen är således en förutsättning för den statligt reglerade utbildningen.

Regeringens proposition (1999/2000:135) konstaterar ”lärare förväntas ha både teoretiska och praktiska kunskaper och därför behövs en växelverkan i lärarutbildningen mellan dessa inslag. Denna växelverkan kan nås genom att utbildningens teoristudier tar sin utgångspunkt i den beprövade erfarenheten samtidigt som den verksamhetsförlagda utbildningen förankras i teori och forskning. Därför anser regeringen att det är av stor vikt att delar av utbildningen är verksamhetsförlagd.”

2 Vad är verksamhetsförlagd utbildning (VFU)?

I lärarutbildningen är relationen mellan universitetet och skolan en viktig byggsten. Ett ömsesidigt förhållande där kunskapen om varandras verksamheter olikheter och respekt för respektive verksamheter syften och förutsättningar blir ledstjärnor. Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är en viktig del av hela lärarutbildningen, där teori och praktik knyts samman. VFU:n ger studenten möjlighet att se hur den praktiska verksamheten bygger på teori samtidigt som teorin grundar sig på praktisk erfarenhet.

VFU:n syftar till att möjliggöra för lärarstudenten att tillsammans med erfarna lärare synliggöra den kunskap som utvecklas i verksamheten. Den syftar också till att de framtida lärarna successivt utvecklar nödvändiga redskap genom att undersöka, undervisa och reflektera. Lärarutbildarens uppgift är att handleda studenten in i lärararbetets olika delar.

3 Lärarutbildningen – en skolutvecklings-resurs

VFU-arbetet inom gymnasieskolan i Karlstad/Hammarö bygger i alla delar på en grundsyn som innebär att medverkan i lärarutbildningen är en del i arbetet med skolutveckling såväl som i lärarens uppdrag. Ett kontinuerligt arbete pågår för att öka förståelsen för uppdraget att vara lärarutbildare. Lärarutbildare är utbildade lärare som har relevant kompetens för detta uppdrag. VFU:n bidrar till läraryrkets utveckling och ger möjlighet till egen reflektion och en egen fördjupad förståelse

av det egna läraruppdraget. Lärarutbildaren bidrar inte bara till en bättre utbildning för de studerande utan blir också viktig för den egna arbetsplatsens utveckling genom att medverka till att det dagliga arbetet mer teoretiskt underbyggt och forskningsanknutet.

Under senare delen av VFU-utbildningen ska studenten genomföra ett examensarbete. Arbetet är forskningsorienterat och ska ha en tydlig koppling till lärarprofessionen och knyta av till relevant teori. En möjlighet för gymnasieskolan är att ämnet för detta arbete hämtas från den verksamhet där studenten fullgör sin VFU. På detta sätt utförs ett meningsfullt arbete som är till gagn både för studenten i sin utbildning och för pedagoger i gymnasieskolans verksamhet.

4 VFU-organisation

För en VFU med hög kvalitet krävs att gymnasieförvaltningen har en fungerande organisation. För att möta kraven har förvaltningen en organisation där varje gymnasieskola utgör ett partnerområde. Grundskolorna i kommunen samarbetar också med gymnasieskolorna för att ge studenterna möjlighet att göra VFU i fler skolformer. På gymnasieskolan knyts studenten till ett arbetslag med en huvudansvarig **lärarutbildare**. Detta ger studenten möjlighet till långvarig kontakt, vilket skapar förutsättningar för att bättre kunna följa verksamhetens utveckling och förändring. Att vara lokal lärarutbildare är ett viktigt uppdrag. Det bör krävas förutom lärarexamen en lärarefarenhet på minst tre år. Därtill krävs utbildning för uppdraget vilket bl a innebär god kännedom om lärarutbildningens intentioner, syfte och mål samt ha goda handlednings- och bedömningskunskaper. Strävan är att lokala lärarutbildare ska ha genomgått handledarutbildning.

Varje skola har en **VFU-samordnare** som svarar för VFU-frågor av såväl innehållsmässig som organisatorisk art. Att vara samordnare är ett utvecklingsuppdrag som kräver en person med gedigna kunskaper om och stort intresse för läraryrket, skol- och verksamhetsutveckling samt god kännedom om aktuell skola. För det övergripande arbetet med VFU finns inom gymnasieskolan en **huvudsamordnare** som samordnar arbetet såväl inom gymnasieförvaltningen som mellan Karlstads universitet och förvaltningen.

Rektor har som övergripande ansvarig för ett eller flera program/verksamheter en viktig roll för att VFU-organisationen fungerar.

5 Ansvarsområden

För att tankarna om VFU ska bli verklighet och finnas som en röd tråd genom organisationen är det viktigt att alla inblandade tar sitt ansvar.

5.1 Rektor/ledningsgrupp

- synliggöra vikten av att delta i lärarutbildningen, vilket bl a kan ske i medarbetarsamtal

- tillsammans med samordnaren ”rekrytera” lämpliga arbetslag/läroarbetslag
- stödja skolans samordnare och ge denna förutsättning för att kunna fullfölja och utföra ett bra arbete
- skapa förutsättning för att uppdraget som läroarbetslag kan genomföras inom den reglerade arbetstiden
- tillsammans med övriga rektorer på skolan utse VFU-samordnare

5.2 VFU-samordnare

- vara en länk mellan Karstads universitet och skolan
- tillsammans med huvudsamordnaren utveckla övergripande frågor gällande VFU
- i samråd med ansvarig rektor placera studenterna i lämpliga arbetslag
- stötta läroarbetslag/arbetslagen i deras roll och stimulera till samverkan med universitetet
- ta del av och följa den studerandes utveckling genom utbildningen
- ordna gemensamma mötesplatser för studenter och läroarbetslag där delar av de övergripande utbildningsmomenten ingår
- fungera som studentens kontaktperson på skolan

5.3 Läroarbetslag/arbetslaget

- genom olika typer av samtal handleda studenten och få henne/honom att reflektera kring verksamheten och sin egen utveckling till lärare
- utvärdera och bedöma studentens insats
- tillsammans med skolans samordnare se till att progressionen i den verksamhetsförlagda utbildningen följs
- medverka till samarbetet med universitetet

5.4 Huvudsamordnare

- vara en länk mellan Karstads universitet och gymnasieförvaltningen
- tillsammans med skolornas samordnare leda och utveckla övergripande frågor gällande VFU
- ge stöd till och vara bollplank för samordnarna
- organisera VFU och tillsammans med skolornas samordnare placera studenterna på skolor

6 Villkor

6.1 Tid

Som sagts tidigare är det angeläget att VFU-arbetet håller hög kvalitet. Därför är det viktigt att de lärare som deltar har rätt kompetens men också ges tidsmässiga förutsättningar inom den reglerade arbetstiden. Ansvar för att VFU-arbetet rymms inom den reglerade arbetstiden har rektor.

Uppdraget som läroarbetslag ska omfatta högst 20 veckor under ett läsår.

6.2 Ekonomi

När skolan tar emot lärarstudenter får skolan ett resurstillskott (regleras i avtal och ersätts per lärarstuderande och vecka) från universiteten i relation till hur många studenter skolan ansvarar för. En del av denna ersättning går till administrativa kostnader som uppstår i samband med VFU och en den andra delen går till respektive arbetslag för fortbildningsinsatser. Fördelningen sker på följande sätt:

- 75 % av ersättningen från universiteten tillfaller arbetslaget för fortbildningsändamål. VFU-samordnaren för statistik över antalet veckor som respektive arbetslag utfört och lämnar terminsvis avstämningar till ekonomisekreterare och rektor. Arbetslaget ger förslag vid protokollfört möte (vid en arbetsplatsträff) hur ersättningen ska disponeras och rektor tar beslut.
- 25 % av ersättningen används för att täcka del av administrativa kostnader.

6.3 Lön

Medarbetares insatser i VFU-arbetet ska liksom övriga arbetsuppgifter bedömas inför varje löneöversyn. Resultatet av VFU-arbetet är en av flera lönepåverkande faktorer.

7 Lärarutbildningens uppbyggnad

Lärarutbildningen består av tre integrerade delar inklusive ett examensarbete (självständigt arbete).

- *Allmänt utbildningsområde*
Denna del är gemensam för alla lärare, oavsett var i skolsystemet man tänker sig arbeta. Den omfattar 90 högskolepoäng (hp), varav minst 15 hp är förlagda till verksamheten.
- *Inriktningar*
Ämnen, ämnesområden eller specifika kunskapsområden återfinns inom denna del. En inriktning utgörs av kurser om minst 60 hp. Utbildningen ska hela tiden relateras till den kommande yrkesverksamheten och därför ska minst 15 hp inom en inriktning vara verksamhetsförlagd.
- *Specialisering*
Specialisering är en fördjupning av tidigare läst inriktning, breddning till ett närliggande ämnesområde eller komplettering av ett för den kommande yrkesverksamheten viktigt kunskapsområde. Denna del är sammanlagt 30 hp.
- *Självständigt arbete*
För lärarexamen på grundnivå krävs ett självständigt arbete – ett examensarbete – på minst 15 hp. För lärarexamen på avancerad nivå skall arbetet istället omfatta minst 30 hp.

Mer information om lärarutbildningen finns på universitets hemsida kau.se